

Нечипоренко Н.Я.

*Національний університет «Одеська юридична академія»,
здобувач кафедри організації судових та правоохоронних органів*

ОКРЕМІ АСПЕКТИ ПОДАЛЬШОГО РОЗВИТКУ СУДОВОЇ ВЛАДИ В УКРАЇНІ

19 березня 2012 року Державна судова адміністрація України провела конференцію у форматі Відкритий Простір «Стратегічний план розвитку судової влади: яким чином створення і реалізація єдиного і цілісного плану розвитку може сприяти розбудові ефективної і незалежної судової гілки влади?» В роботі конференції брали участь: Голова

Ради суддів загальних судів України Павел Гвоздик, Голова ДСА України Руслан Кирилюк, Керівник Проекту Агенства США з міжнародного розвитку (USAID) «Україна: справедливе правосуддя» Девід Вон, член Ради суддів України, суддя Верховного Суду України Галина Канигіна, голови та заступники голів апеляційних та місцевих судів, керівники апаратів судів, юристи, науковці та представники суспільних організацій. Для обговорення були запропоновані питання: Чи є стратегічний план для судової гілки влади необхідним та важливим? Якщо так, то які принципи та цінності мають бути закладені в його основу? Які сфери роботи судової системи мають бути охоплені стратегічним планом?

З прийняттям Закону України «Про судоустрій і статус суддів» від 7 липня 2010 року завершився важливий етап судової реформи, підґрунтям для якої було затвердження Верховною Радою України Концепції судово-правової реформи 1992 року. Саме в цьому узагальненому концептуальному документі були визначені основні напрямки і шляхи перетворень судової системи незалежної України. Подальша стратегія реформування конкретизувалась в Концепції удосконалення судівництва для утвердження справедливого суду в Україні відповідно до європейських стандартів, розроблених у 2005 році Національною комісією зі зміцнення демократії та утвердження верховенства права, і затвердженій Указом Президента України від 10 травня 2006 року № 361.

Реформування національної судової системи сьогодення, перебуває не стільки на стадії розроблення концептуальних засад, скільки пошуку та вжиття заходів щодо удосконалення діючої судової системи, спрямованих на формування її оптимальної моделі, яка б характеризувалася високим рівнем ефективності та суспільної довіри.

Учасники конференції були однастайні у визначенні пріоритетних напрямків розвитку судової влади України. По-перше, це оптимізація процесів взаємодії суду з іншими гілками влади, суспільством і, по-друге, удосконалення організаційних заходів для належного виконання основного призначення суду – здійснення правосуддя. Розглянемо деякі аспекти подальшого розвитку судової влади у цих сферах.

Закон України «Про судоустрій і статус суддів» від 7 липня 2010 року закріпив ряд позитивних гарантій щодо фінансування судової влади: а) функції головного розпорядника коштів щодо фінансового забезпечення судів здійснюють самі суди; б) видатки на утримання судів визначаються в Держбюджеті окремим рядком щодо кожного суду загальної юрисдикції; в) видатки на утримання судів не можуть бути скороченими в поточному фінансовому році. Разом з тим, Закон не містить вказівки на конкретний орган в структурі суду, який прораховував би фінансові потреби суду, і головне – не встановив

законодавчої процедури формування судового бюджету за рахунок бюджетних надходжень. З огляду на це, учасниками Проекту була внесена пропозиція щодо таких можливих джерел надходження фінансових коштів на утримання судової системи, як спеціальний судовий податок або встановлення твердого % на фінансування судів від валового національного прибутку на кожен рік.

Сьогодні в Україні відсутня єдність та системність у регулюванні питання щодо інформаційного забезпечення функціонування судової системи. В ході Проекту цілком

слухно було зазначено, що відповідальність за належний рівень організації та координації інформаційно-комунікаційної політики судової влади повинні взяти на себе органи суддівського самоврядування та Державна судова адміністрація України. Існує нагальна потреба у формуванні єдиного інформаційного простору для всіх гілок судової системи, створенні єдиного центру узагальнення інформації, запровадженні та координації прес-служб на регіональному рівні тощо. Крім того, в ході інформаційного забезпечення судової влади доцільно надати судам можливість впливати на законодавчий процес, шляхом надання права законодавчої ініціативи Верховному Суду України.

Щодо кадрових ресурсів судової влади, то в цьому аспекті важливе значення має опрацювання високих стандартів щодо кваліфікаційного рівня судових кадрів. Саме держава повинна передбачити заходи, що сприятимуть залученню до роботи в судових органах фахівців найвищої кваліфікації. З одного боку, мова повинна йти про заходи підвищення соціально-матеріального забезпечення суддів та працівників апарату суду, а з іншого-опрацювання ефективних методів відбору кадрів, визначення вимог до претендентів і методики оцінки не тільки їх профпридатності, а і морально-етичних якостей. Також в цьому аспекті потребують уваги подальше опрацювання ефективного механізму контролю за рівнем відповідності працівника займаній посаді – систематичні заходи підвищення кваліфікації із запровадженням таких сучасних методів навчання, як «кейс-стаді», рольова ділова гра, групові аналізи судових рішень та ситуацій конфлікту, психологічні тренінги, тощо.

Одним з критеріїв ефективності функціонування судової системи є тривалість судового розгляду справ. Розумні строки розгляду справ свідчать про оптимальність використання судами ресурсів і досконалість судових процедур. І навпаки, тривалі судові слухання є індикатором наявних у судовій системі проблем, її неефективності. Тому, однією з активно обговорюваних тем Проекту стало питання уніфікації судових процедур, що має за мету їх спрощення та оптимізацію. Серед запропонованих заходів зазначались створення єдиного процесуального кодексу, стандартизація процесуальних документів, впровадження електронного документообігу та інше.

Вбачається, що розроблення та прийняття стратегічного плану розвитку судової влади, буде актуальним лише у форматі плану заходів, затверджених державою на певний рік. Прикладом такого є План заходів на 2006 рік щодо вдосконалення судового устрою та забезпечення справедливого судочинства в Україні відповідно до європейських стандартів, затверджений Указом Президента України № 242 від 20 березня 2006 року.

Врахування вищенаведених аспектів дозволить налагодити узгоджене функціонування судової влади з іншими гілками влади та суспільством, що створить передумови стабільності держави в цілому, та ефективності судової системи зокрема.